

V Bruseli 19. októbra 2026
(OR. en)

14650/26

SOC 674
COH 165
ENER 664
EMPL 390
ENV 1255
ECOFIN 1332

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Delegácie
Predmet:	Odporúčanie Rady týkajúce sa boja proti vylúčeniu z bývania vrátane bezdomovectva

Delegáciám v prílohe zasielame odporúčanie Rady o uvedenej téme, ktoré schválila Rada EPSCO na zasadnutí 19. októbra 2026.

2026/0105 (NLE)

ODPORÚČANIE RADY

týkajúce sa boja proti vylúčeniu z bývania vrátane bezdomovectva

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkom 153 ods. 1 písm. j),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Podľa článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii Únia bojuje proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii a podporuje sociálnu spravodlivosť a ochranu. Podľa článku 151 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) majú Únia a členské štáty za cieľ okrem iného podporovať zamestnanosť pracovníkov, zlepšovať životné a pracovné podmienky, zabezpečovať primeranú sociálnu ochranu a bojovať proti vylúčeniu.
- (2) V článku 34 Charty základných práv Európskej únie sa stanovuje uznanie a rešpektovanie práva na sociálnu pomoc a pomoc pri bývaní s cieľom zabezpečiť dôstojnú existenciu všetkých osôb, ktoré nemajú dostatok prostriedkov, v súlade s právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.

- (3) V článku 31 Európskej sociálnej charty (revidovanej)¹ sa potvrdzuje záväzok všetkých zmluvných strán podporovať prístup k bývaniu na vyhovujúcej úrovni, predchádzať bezdomovectvu a znižovať ho s cieľom jeho postupného odstránenia a stanoviť cenu bývania tak, aby bola prístupná pre tých, ktorí nemajú dostatok prostriedkov.
- (4) Európsky parlament, Rada Európskej únie a Komisia vyhlásili v novembri 2017 Európsky pilier sociálnych práv². V zásade 19 sa uvádza, že pre osoby v núdzi sa zabezpečí prístup k sociálnemu bývaniu alebo ku kvalitnej pomoci pri bývaní a ochrana pred núteným vystaňovaním. Zároveň sa v nej uvádza, že ľuďom bez domova treba poskytnúť vyhovujúce prístrešie a služby, aby sa podporilo ich sociálne začlenenie.
- (5) V súlade so Stratégiou EÚ v oblasti práv dieťaťa sa členské štáty v odporúčaní Rady (EÚ) 2021/1004, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti³, vyzývajú, aby zabezpečili okrem iného účinný prístup k vyhovujúcemu bývaniu pre deti v núdzi, pričom osobitná pozornosť sa má venovať predchádzaniu bezdomovectvu detí a rodín a jeho riešeniu. V odporúčaní Rady z 30. januára 2023 o primeranom minimálnom príjme zaručujúcom aktívne začleňovanie⁴ sa odporúča kombinovať primeranú podporu príjmu, inkluzívne trhy práce a prístup k podporným a základným službám vrátane bývania. V odporúčaní Rady z 27. novembra 2023 týkajúcom sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva⁵ sa členské štáty vyzývajú, aby uznali a podporovali úlohu sociálneho hospodárstva pri poskytovaní prístupných a vysokokvalitných sociálnych služieb a služieb starostlivosti a bývania, a to aj so zreteľom na znevýhodnené skupiny, v úzkej spolupráci s verejne dostupnými sociálnymi službami.

¹ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=163>.

² Vyhlásenie európskeho piliera sociálnych práv.

³ Odporúčanie Rady zo 14. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európska záruka pre deti (Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14).

⁴ Odporúčanie Rady z 30. januára 2023 o primeranom minimálnom príjme zaručujúcom aktívne začleňovanie (Ú. v. EÚ C 41, 3.2.2023, s. 1).

⁵ Odporúčanie Rady z 27. novembra 2023 týkajúce sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva (Ú. v. EÚ C, C/2023/1344, 29.11.2023).

- (6) V Stratégii rodovej rovnosti na roky 2026 – 2030⁶ sa zdôrazňuje, že ženy sú obzvlášť zasiahnuté neistou situáciou v oblasti bývania, keďže sú nadmerne zastúpené medzi osamelými rodičmi, staršími ľuďmi a obeťami rodovo motivovaného násillia. V smernici (EÚ) 2024/1385 o boji proti násilliu na ženách a domácemu násilliu⁷ sa členské štáty vyzývajú, aby okrem iného zabezpečili, aby podporné služby poskytovali obetiam informácie a podporu v oblasti prístupu k bývaniu.
- (7) V odporúčaní Rady z 12. marca 2021 o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov⁸ sa členské štáty vyzývajú, aby zabezpečili rovnaké zaobchádzanie s Rómami, okrem iného pokiaľ ide o prístup k vyhovujúcemu nesegregovanému bývaniu a základným službám.⁹ V Stratégii pre rovnosť LGBTIQ+ osôb na roky 2026 – 2030¹⁰ sa zdôrazňuje, že diskriminácia a nedostatočná spoločenská akceptácia prispievajú k vysokej miere chudoby a bezdomovectva medzi LGBTIQ+ osobami. Komisia v oznámení s názvom Posilnenie stratégie v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím do roku 2030 vyzýva na zabezpečenie prístupu k cenovo dostupnému a prístupnému bývaniu pre osoby so zdravotným postihnutím.

⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov (COM/2026/113 final): Stratégia rodovej rovnosti na roky 2026 – 2030.

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1385 zo 14. mája 2024 o boji proti násilliu na ženách a domácemu násilliu (Ú. v. EÚ L, 2024/1385, 24.5.2024).

⁸ Odporúčanie Rady z 12. marca 2021 o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov (Ú. v. EÚ C 93, 19.3.2021, s. 1).

⁹ Doplnené oznámením Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Únia rovnosti: strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov (COM/2020/620 final).

¹⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Únia rovnosti: Stratégia pre rovnosť LGBTIQ+ osôb na roky 2026 – 2030*, COM(2025) 725 final.

- (8) V odporúčaní Rady z 8. decembra 2022 týkajúcom sa prístupu k cenovo dostupnej, vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti¹¹ sa odporúča, aby členské štáty rozvíjali a/alebo zlepšovali služby formálnej dlhodobej starostlivosti, a to najmä domácu a komunitnú starostlivosť. Bývanie, ktoré je prispôsobené vyvíjajúcim sa potrebám jednotlivca v oblasti starostlivosti, je základným predpokladom starnutia na mieste, ktoré umožňuje poskytovanie domácej starostlivosti a pomáha predchádzať zbytočnému využívaniu rezidenčnej starostlivosti.
- (9) V smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu¹², sa stanovuje, že žiadatelia o medzinárodnú ochranu majú nárok na materiálne prijímacie podmienky, ktoré zahŕňajú ubytovanie, stravu, oblečenie, predmety osobnej hygieny a denné dávky, pričom normy sú harmonizované v rámci celej EÚ.
- (10) V článku 16 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/92/EÚ o porovnateľnosti poplatkov za platobné účty, o presune platobných účtov a o prístupe k platobným účtom so základnými funkciami¹³ („smernica o platobných účtoch“) sa uvádza, že členské štáty zabezpečia, aby spotrebitelia, ktorí majú riadny pobyt v Únii, vrátane spotrebiteľov bez stálej adresy, mali právo na zriadenie a používanie platobného účtu so základnými funkciami úverových inštitúcií nachádzajúcich sa na ich území. Toto právo sa uplatňuje bez ohľadu na miesto pobytu spotrebiteľa.

¹¹ Odporúčanie Rady z 8. decembra 2022 týkajúce sa prístupu k cenovo dostupnej, vysokokvalitnej dlhodobej starostlivosti (Ú. v. EÚ C 476, 15.12.2022, s. 1).

¹² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024).

¹³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/92/EÚ z 23. júla 2014 o porovnateľnosti poplatkov za platobné účty, o presune platobných účtov a o prístupe k platobným účtom so základnými funkciami (Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014, s. 214).

- (11) Lisabonskú deklaráciu o európskej platforme na boj proti bezdomovectvu¹⁴ podpísali 21. júna 2021 inštitúcie EÚ, členské štáty, sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti. Táto deklarácia zaväzuje všetkých svojich signatárov, aby spustili európsku platformu na boj proti bezdomovectvu s cieľom podporovať navrhovanie a vykonávanie integrovaných prístupov zameraných na človeka a na bývanie a usilovať sa o odstránenie bezdomovectva v Európskej únii do roku 2030, aby:
- i) nikto neprespával na ulici z dôvodu nedostatku dostupného, bezpečného a vhodného núdzového ubytovania;
 - ii) nikto nežil v núdzovom alebo prechodnom ubytovaní dlhšie, než je to nevyhnutné na úspešné vyriešenie prechodu na trvalé bývanie;
 - iii) nikoho neprepustili zo žiadneho zariadenia (napr. väzenia, nemocnice, zariadenia starostlivosti) bez ponuky vhodného ubytovania;
 - iv) pokiaľ to je možné, aby sa zabránilo nútenému vyst'ahovaniu a nikto nebol vyst'ahovaný bez toho, aby mu bola v prípade potreby poskytnutá pomoc pri hľadaní vhodného bývania;
 - v) nikto nebol diskriminovaný z dôvodu svojho bezdomovectva.
- (12) Európska platforma na boj proti bezdomovectvu je etablovaný rámec spolupráce na úrovni EÚ v oblasti bezdomovectva. Poskytuje kolaboratívne fórum na zhromažďovanie poznatkov, vzájomné učenie a spoluprácu medzi členskými štátmi a zainteresovanými stranami, čím prispieva k tvorbe politiky založenej na dôkazoch a k posilneniu implementačnej kapacity, a to aj v súvislosti s predchádzaním vylúčeniu z bývania a jeho riešením.

¹⁴ Lisabonská deklarácia o európskej platforme na boj proti bezdomovectvu (21. júna 2021, Lisabon, Portugalsko).

- (13) V „Deklarácii z La Hulpe“¹⁵, ktorá bola podpísaná 16. apríla 2024 na konferencii na vysokej úrovni o Európskom pilieri sociálnych práv, sa uznáva, že bezdomovecť je v mnohých členských štátoch aj naďalej problémom, a vyzýva sa na pokračovanie v opatreniach zameraných na prístupné, efektívne, ekologické a cenovo dostupné sociálne bývanie s cieľom uspokojiť potreby všetkých ľudí v oblasti bývania, odstrániť bezdomovecť a presadiť prístup „bývanie na prvom mieste“. V deklarácii sa takisto uznáva význam európskej platformy na boj proti bezdomovectvu.
- (14) Európsky parlament v uznesení prijatom 24. novembra 2020¹⁶ zdôraznil, že bývanie je základným ľudským právom, a vyzval Komisiu a členské štáty, aby prijali rásnejšie opatrenia na odstránenie bezdomovectva v EÚ do roku 2030. V uznesení prijatom 10. marca 2026¹⁷ poukázal Európsky parlament na potrebu európskeho prístupu a riešeni na zabezpečenie dostupnosti dôstojného a cenovo dostupného bývania a vyzval členské štáty, aby vypracovali a realizovali stratégie zamerané na bývanie s cieľom znížiť počet prípadov bezdomovectva. V uznesení sa zároveň vyzýva Komisia, aby poskytla politickú podporu na riešenie problému bezdomovectva a monitorovala pokrok v tejto oblasti.

¹⁵ Deklarácia z La Hulpe o budúcnosti Európskeho piliera sociálnych práv (16. apríla 2024, La Hulpe, Belgicko).

¹⁶ Uznesenie Európskeho parlamentu z 24. novembra 2020 o riešení miery bezdomovectva v EÚ (2020/2802(RSP)).

¹⁷ Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2026 o kríze bývania v Európskej únii s cieľom navrhnuť riešenia pre dôstojné, udržateľné a cenovo dostupné bývanie (2025/2070(INI)).

- (15) Vo vykonávacom nariadení Komisie (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017¹⁸, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členení, sa stanovujú štatistické definície v súvislosti s bezdomovectvom, pričom toto vykonávacie nariadenie sa uplatňuje do konca roka 2027. Od roku 2028 sa v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2025/2458 z 26. novembra 2025¹⁹ o európskej štatistike obyvateľstva, domov a bytov stanoví nový právny rámec pre tieto vymedzenia pojmov a okrem iného sa v ňom plánujú pilotné štúdie a štúdie uskutočniteľnosti.
- (16) Európsky výbor regiónov v stanovisku k odstráneniu bezdomovectva v Európskej únii²⁰, ktoré prijal 2. decembra 2021, privítal spustenie platformy a zdôraznil štyri dôležité oblasti jej činnosti, a to vzájomné učenie, podporu prístupu k finančným prostriedkom, zber údajov a monitorovanie politiky a identifikáciu sľubných inovácií a pomoc pri ich rozširovaní.
- (17) Európsky hospodársky a sociálny výbor v stanovisku k vytvoreniu rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie na pomoc bezdomovcom na základe zásady „bývanie ako prvé“²¹, prijatom 13. decembra 2023, vyzval na vypracovanie stratégie EÚ v oblasti bezdomovectva, ktorá by umožnila zahrnúť národné politiky v oblasti boja proti bezdomovectvu do európskeho semestra. Výbor takisto navrhol, aby sa táto stratégia opierala o odporúčanie Rady týkajúce sa bezdomovectva.

¹⁸ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členení (Ú. v. EÚ L 78, 23.3.2017, s. 13).

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2025/2458 z 26. novembra 2025 o európskej štatistike obyvateľstva, domov a bytov, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 862/2007 a ktorým sa zrušujú nariadenia (ES) č. 763/2008 a (EÚ) č. 1260/2013 (Ú. v. EÚ L, 2025/2458, 12.12.2025).

²⁰ Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Odstránenie bezdomovectva v Európskej únii: miestne a regionálne hľadisko (Ú. v. EÚ C 97, 28.2.2022, s. 26).

²¹ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru EESC 2023/01741 – Vytvoriť rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie na pomoc bezdomovcom na základe zásady „bývanie ako prvé“.

- (18) V spoločnej správe o zamestnanosti z roku 2026²² sa uvádza, že členské štáty by mali vo vhodných prípadoch prijať opatrenia na podporu prístupu k cenovo dostupnému bývaniu, sociálnemu bývaniu alebo primeranej pomoci pri bývaní, opatrenia na predchádzanie bezdomovectvu ako najextrémnejšej forme chudoby a jeho riešenie, opatrenia na riešenie sociálneho vylúčenia prostredníctvom integrovaných strategických prístupov zameraných na človeka a na bývanie a opatrenia na podporu obnovy bytového a sociálneho bývania.
- (19) V Európskom pláne pre cenovo dostupné bývanie²³, ktorý Komisia prijala 16. decembra 2025, sa uznáva, že niektoré skupiny sú neúmerne zasiahnuté rastúcimi nákladmi na bývanie a obmedzeným prístupom k sociálnemu a cenovo dostupnému bývaniu a že bezdomovectvo je pretrvávajúcou a zložitou výzvou, ku ktorej treba pristupovať s riešeniami zameranými na bývanie, ako je prístup „bývanie ako prvé“, sprevádzanými integrovanými prístupmi k boju proti chudobe a vylúčeniu.
- (20) Vo vôbec prvej Stratégii EÚ v oblasti boja proti chudobe, ktorú prijala Komisia 6. mája 2026, sa ceny bývania identifikujú ako osobitná výzva pre ľudí, ktorí žijú v chudobe alebo sú ňou ohrození, a konštatuje, že prístup k cenovo dostupnému, udržateľnému a kvalitnému bývaniu je nevyhnutným predpokladom integrácie do spoločnosti a do trhu práce.
- (21) V cieľoch OSN v oblasti udržateľného rozvoja č. 1 a 11 do roku 2030 sa vyzýva na odstránenie extrémnej chudoby vrátane bezdomovectva všade a na zabezpečenie prístupu k vyhovujúcemu, bezpečnému a cenovo dostupnému bývaniu pre všetkých.
- (22) Bezdomovectvo zostáva najextrémnejším a najviditeľnejším prejavom chudoby a sociálneho vylúčenia v Európskej únii. Zasahuje jednotlivcov i rodiny vo všetkých členských štátoch a narúša zásady dôstojnosti, rovnosti a sociálnej spravodlivosti, na ktorých je Únia založená. Napriek doterajšiemu úsiliu bezdomovectvo vo viacerých členských štátoch narastá a podľa odhadov mu čelí viac ako milión ľudí²⁴.

²² Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie, Spoločná správa o zamestnanosti z roku 2026 – v znení prijatom Radou EPSCO 9. marca 2026, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026.

²³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov (COM/2025/1025 final):Európsky plán pre cenovo dostupné bývanie.

²⁴ OECD Affordable Housing Database (Databáza OECD pre cenovo dostupné bývanie) | OECD.

- (23) Vylúčenie z bývania označuje neschopnosť jednotlivca alebo domácnosti získať alebo udržať si dôstojné, stabilné bývanie, ktoré spĺňa základné normy bezpečnosti, právnej istoty, prístupnosti a cenovej dostupnosti. Bezdomovectvo je jeho najviditeľnejšou a najextrémnejšou formou a týka sa ľudí, ktorí prespávajú na ulici a v núdzovom a dočasnom ubytovaní pre ľudí bez domova. Vylúčenie z bývania je však širší pojem a týka sa osôb, ktoré majú strechu nad hlavou, ale žijú v nevyhovujúcich alebo neistých podmienkach. K neistému bývaniu dochádza vtedy, keď jednotlivci čelia hrozbe vystaňovania, domácej násilii alebo majú nestabilné nájomné zmluvy. Nevyhovujúce bývanie znamená bývanie, keď jednotlivci obývajú obydlia na nevyhovujúcej úrovni, v ktorých chýba základné vybavenie (napríklad vnútorné splachovacie toalety alebo umývacie zariadenia). Tieto obydlia môžu byť vo veľmi zlom stave, môžu byť výrazne preplnené alebo neprispôsobené ľuďom s dodatočnými potrebami (napríklad starším ľuďom, osobám so zdravotným postihnutím a osobám s potrebou dlhodobej starostlivosti).
- (24) Bývanie je kľúčovým sociálnym determinantom zdravia, sociálneho začlenenia a súdržnej spoločnosti a nedostupnosť bývania, bývanie na nízkej úrovni alebo bývanie v segregovanom rezidenčnom prostredí môže mať negatívny vplyv na kvalitu života vrátane duševného a fyzického zdravia, na blahobyt, zamestnanosť a možnosti vzdelávania jednotlivcov a komunít.
- (25) Vylúčenie z bývania a bezdomovectvo sú spôsobené zložitou interakciou štrukturálnych, inštitucionálnych a osobných faktorov. Patrí medzi ne chudoba, nezamestnanosť, nedostatok sociálneho a cenovo dostupného bývania alebo kvalitnej pomoci pri bývaní, diskriminácia, zlé duševné a fyzické zdravie, zneužívanie návykových látok a domáce násilie.
- (26) V Únii v roku 2024 uviedlo takmer 6 % ľudí vo veku 16 rokov alebo viac, ktorí si v posledných piatich rokoch hľadali bývanie, že sa aspoň raz cítili diskriminovaní. Podiel tých, ktorí sa cítili diskriminovaní, bol dvakrát vyšší u ľudí, ktorí boli ohrození chudobou alebo sociálnym vylúčením (10 %), v porovnaní s tými, ktorí ohrození neboli (5 %). Približne 17 % obyvateľov Únie žilo v roku 2024 v preplnených domácnostiach.

- (27) Nedostatok sociálneho a cenovo dostupného bývania je hlavnou prekážkou v boji proti vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu. V rokoch 2013 až 2024 sa ceny obytných nehnuteľností v nominálnom vyjadrení zvýšili v celej Únii o viac ako 60 %, pričom rástli rýchlejšie než príjmy domácností a vo viacerých členských štátoch sa zvýšili v priemere o viac ako 220 %. Zároveň sa priemerné nájomné zvýšilo zhruba o 20 %, pričom nové nájomné zmluvy sú vo všeobecnosti výrazne drahšie než tie staršie, a to najmä v mestských a turistických oblastiach. Náklady na bývanie vrátane nákladov na vodu, vykurovanie a chladenie, elektrinu, plyn a iné palivá sa v porovnaní s priemerom Únie zvýšili v 17 členských štátoch, pričom v niektorých členských štátoch sa zvýšili až o viac ako 80 % nad priemer EÚ a v ďalších 10 členských štátoch sa znížili.
- (28) Ponuka bývania čelila výzvam, aby udržala krok s rastúcim dopytom, okrem iného v dôsledku vysokých stavebných nákladov, nedostatočných inovácií, nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily, migrácie a nadmernej byrokracie. Ceny stavebných prác v Únii konkrétne v rokoch 2010 až 2024 vzrástli o 56 %, pričom v niektorých členských štátoch sa zvýšili o viac ako 170 %. Povolenia na výstavbu obytných budov (počet obydľí) klesli v rokoch 2021 až 2024 o 22 % a existujúci bytový fond sa nevyužíva naplno, keďže približne 20 % obydľí v celej EÚ zostáva prázdnych alebo nedostatočne obývaných (vrátane sezónnych alebo sekundárnych miest pobytu a obytných jednotiek zakúpených ako investície a nevyužívaných ako primárne miesta pobytu).

- (29) V tejto súvislosti je zvýšenie ponuky sociálneho a cenovo dostupného bývania kľúčovým prvkom pre riešenie problému vylúčenia z bývania. Potrebne sú najmä ďalšie investície na podporu výstavby nových obydľí, obnovy a podľa možnosti efektívnejšieho využívania existujúcich nedostatočne obývaných a neobývaných obydľí, a to aj stimulovaním prenájmu nehnuteľností v súkromnom vlastníctve a zmenou využitia existujúceho bytového fondu, napr. kancelárskych budov. Revízia pravidiel štátnej pomoci pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu ako súčasť Európskeho plánu pre cenovo dostupné bývanie a nariadenie o strednodobom preskúmaní finančných prostriedkov v rámci politiky súdržnosti EÚ²⁵ prispievajú k vytvoreniu rámca umožňujúceho investície do sociálneho a cenovo dostupného bývania (k marcu 2026 prerozdělili členské štáty a regióny v rámci strednodobého preskúmania najmenej 3,3 miliardy EUR na cenovo dostupné a udržateľné bývanie). Na podporu ďalšieho preprogramovania do rokov 2029 – 2030 sú naďalej k dispozícii strednodobé regulačné flexibility a možnosť vyššej miery spolufinancovania Úniou pre investície do bývania.
- (30) V súlade so zásadami Nového európskeho Bauhausu by sa prístup k vyhovujúcemu, udržateľnému, cenovo dostupnému a ku kvalitnému bývaniu mal považovať za súčasť širšieho sociálneho a územného ekosystému, ktorý podporuje začlenenie, komunitný život, pracovnú mobilitu, prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, zdravie, dlhodobú starostlivosť, nezávislý život a sociálnu súdržnosť. Politiky bývania sú účinnejšie a vytvárajú pridanú sociálnu hodnotu, ak sa kombinujú s miestne orientovanými opatreniami, komunitnou infraštruktúrou a službami a sú koncipované tak, aby podporovali inkluzívne a udržateľné štvrte, ktoré spĺňajú potreby obyvateľov.

²⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2025/1914 z 18. septembra 2025, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania (Ú. v. EÚ L, 2025/1914, 19.9.2025).

- (31) Na rozšírenie ponuky a cenovej dostupnosti môžu členské štáty v závislosti od vnútroštátnych okolností využiť rôzne modely bývania vrátane sociálneho a nájomného bývania, nákladového nájomného bývania a bývania s obmedzeným ziskom, bytových družstiev, sociálnych nájomných agentúr a iných neziskových modelov alebo modelov založených na verejnom záujme. Tieto modely, často poskytované organizáciami sociálneho hospodárstva, môžu prispieť k dlhodobej cenovej dostupnosti, znížiť riziko škodlivých špekulácií a pomôcť lepšie využívať existujúce obydlia, pozemky a investičné zdroje. Inovatívne koncepcie spoluzitia vrátane medzigeneračného bývania, spoločného bývania a zdieľania priestorov môžu takisto pomôcť riešiť výzvy spojené so sociálnou izoláciou, nedostatočným obsadením budov a nedostatkom bývania na miestnej úrovni. Vzájomné učenie môže pomôcť identifikovať úspešné modely, ktoré sa už realizujú v iných členských štátoch.
- (32) Systémy bývania sa môžu v jednotlivých členských štátoch líšiť. Sociálne bývanie má ako nástroj používaný v mnohých členských štátoch veľké výhody, zatiaľ čo v iných členských štátoch sa používajú alternatívne systémy. Okrem toho sa pojmy ako sociálne bývanie a cenovo dostupné bývanie v jednotlivých členských štátoch chápu rôzne, pričom sa zohľadňujú vnútroštátne okolnosti a inštitucionálne rámce.
- (33) Zvyšovanie ponuky sociálneho a cenovo dostupného bývania si vyžaduje stabilné riadiace a investičné rámce vrátane verejno-súkromných partnerstiev, partnerstiev verejného záujmu a nových, rozšírených verejno-súkromných partnerstiev (zameraných na integráciu potenciálnych obyvateľov). Dôležitá je spolupráca medzi verejnými orgánmi, organizáciami sociálneho hospodárstva, poskytovateľmi sociálneho a cenovo dostupného bývania, súkromnými developermi, vzdelávacími inštitúciami, zamestnávateľmi, finančnými inštitúciami a inými zainteresovanými stranami. Zmiešané financovanie, nákladovo orientované nájomné, revolvingové fondy, verejné záruky, dlhodobý prenájom pozemkov vo verejnom vlastníctve a iné mechanizmy financovania vo verejnom záujme môžu pomôcť zmobilizovať trepezlivý kapitál a podporiť dlhodobú cenovú dostupnosť. Okrem toho môžu členské štáty presadzovať a podporovať inovatívne a inkluzívne projekty bývania zdola nahor, v rámci ktorých budúci obyvatelia svoj projekt bývania spoločne plánujú a financujú.

- (34) Vylúčenie z bývania a bezdomovectvo môžu neúmerne zasahovať určité skupiny obyvateľstva, pričom rozsah a zloženie dotknutých skupín sa výrazne líšia v závislosti od národných, regionálnych a miestnych okolností. Určité osoby a skupiny môžu čeliť osobitným a prekrývajúcim sa nevýhodám v prístupe k bývaniu a vyššiemu riziku vylúčenia z bývania alebo bezdomovectva. Môžu k nim patriť mladí ľudia (napríklad študenti, ktorí si nemôžu dovoliť študentské bývanie alebo k nemu nemajú prístup, alebo osoby opúšťajúce ústavnú alebo alternatívnu starostlivosť), nezamestnaní, ľudia zažívajúci chudobu zamestnaných osôb, zraniteľné rodiny (vrátane slobodných rodičov a väčších rodín s deťmi), obeť rodovo motivovaného násillia a osoby, ktoré ho prežili, starší ľudia v neistej bytovej situácii, osoby so zdravotným postihnutím a osoby, ktoré potrebujú dlhodobú starostlivosť, Rómovia, osoby s migrantským pôvodom, osoby patriace k rasovým alebo etnickým menšinám a LGBTIQ+ osoby.
- (35) Predchádzanie vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu v kombinácii s prístupom k vyhovujúcemu a bezpečnému bývaniu a komplexným podporným individuálnym službám, ako sú integrované sociálne služby, sú jedným z najúčinnnejších nástrojov na ukončenie bezdomovectva. Členské štáty by sa mali vyzvať, aby posilnili preventívne politiky, ktoré by zahŕňali všeobecné preventívne opatrenia, intervencie orientované smerom nahor so zameraním na vysokorizikové skupiny obyvateľstva, opatrenia na predchádzanie krízam u osôb a domácností, ktorým hrozí bezdomovectvo, a intervencie v núdzovej fáze s cieľom zabezpečiť včasný prístup k dočasnému ubytovaniu.
- (36) Nástroje včasnej intervencie, ako je mediácia v prípade nedoplatkov na nájomnom a hypotékach, dlhové poradenstvo, právna pomoc týkajúca sa práv nájomcov a prenajímateľov, systémy včasného varovania a krátkodobá finančná podpora, nie sú vo všetkých členských štátoch rovnako dostupné, pričom posilnenie týchto mechanizmov je nevyhnutné na účinné predchádzanie vylúčeniu z bývania.
- (37) Predchádzanie nútenému vyst'ahovaniu²⁶ a poskytovanie podpory počas s'ahovania si vyžadujú spravodlivý právny rámec pre bezpečnosť nájomníkov, stabilitu bývania a práva prenajímateľov. Spoluprácou s miestnymi orgánmi, so sociálnymi službami a s možnosťami mediácie vrátane sociálnych nájomných agentúr sa riziko bezdomovectva môže znížiť a uľahčiť prechod do nového prostredia.

²⁶ „nútené vyst'ahovanie“ vymedzené Výborom pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva UNHCR, všeobecný komentár č. 7 (1997) týkajúci sa „Práva na vyhovujúce bývanie: nútené vyst'ahovanie“ (20/05/97)

- (38) Prístupy zamerané na bývanie vrátane modelu „bývanie na prvom mieste“, pri ktorých sa rýchly prístup k dlhodobému a bezpečnému bývaniu spája s individualizovanými a integrovanými podpornými službami vrátane sociálnych, zdravotníckych služieb a služieb zamestnanosti prispôsobených individuálnym potrebám, preukazujú udržateľné pozitívne výsledky pri predchádzaní vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu a ich znižovaní, ako aj pri presadzovaní sociálnej a ekonomickej integrácie.
- (39) Administratívne požiadavky na prístup k pomoci vrátane povinnosti predložiť doklad o trvalom pobyte môžu vytvárať prekážky pre ľudí bez domova alebo vylúčených z bývania. Odstránením alebo vo vhodných prípadoch úpravou takýchto požiadaviek sa môže zlepšiť využívanie dostupnej podpory a môže to pomôcť riešiť základné príčiny vylúčenia z bývania.
- (40) Rastúce náklady na bývanie a obmedzený prístup k sociálnemu a cenovo dostupnému bývaniu môžu brániť mobilite na trhu práce, pretože pre jednotlivcov nemusí byť možné presťahovať sa do oblastí, kde sú dostupné pracovné príležitosti. To môže ovplyvniť konkurencieschopnosť a hospodársky rast. Riešenie cenovej dostupnosti a dostupnosti bývania je zásadnou súčasťou podpory účasti na trhu práce a zabezpečenia efektívneho fungovania trhov práce.
- (41) Rozdiely vo vymedzeniach pojmov, systémoch monitorovania a metodikách zberu údajov používaných v jednotlivých členských štátoch obmedzujú dostupnosť porovnateľných údajov o bezdomovectve na úrovni Únie.
- (42) Pre účinnú tvorbu, monitorovanie a hodnotenie politík, ktoré pomáhajú posudzovať pokrok bez zvyšovania administratívnej záťaže, sú kľúčové spoľahlivé, relevantné a pravidelne zbierané údaje a štatistické dôkazy o vylúčení z bývania a bezdomovectve.
- (43) Riešenie problému vylúčenia z bývania a bezdomovectva si vyžaduje medziodvetvovú koordináciu a viacúrovňové riadenie, ktoré zahŕňa úroveň Európskej únie, národnú, regionálnu a miestnu úroveň spolu s občianskou spoločnosťou, organizáciami sociálneho hospodárstva, poskytovateľmi bývania a ľuďmi so skúsenosťami s bezdomovectvom.

- (44) Partnerstvami s organizáciami, ktoré poskytujú podporu ľuďom bez domova a osobám, ktoré čelia vylúčeniu z bývania v širšom zmysle, sa môže posilniť verejné úsilie ponúkať služby, ktoré podporujú sociálne začlenenie a vytvárajú stabilné riešenia v oblasti bývania pre konkrétne cieľové skupiny. Organizácie sociálneho hospodárstva môžu poskytovaním ďalších služieb, ako je napríklad pracovná integrácia, pomôcť zabezpečiť prechod do stabilného života.
- (45) Účinné opatrenia na predchádzanie vylúčeniu z bývania a jeho zníženie si vyžadujú primerané a stabilné financovanie, ako aj účinné využívanie a koordináciu dostupných finančných zdrojov Únie, národných, regionálnych a miestnych finančných zdrojov, a to v súlade s právomocami a rozpočtovými rámcami členských štátov.
- (46) „ETHOS“, Európska typológia bezdomovectva a vylúčenia z bývania, bola vypracovaná ako rámec na zlepšenie chápania a sledovania bezdomovectva v Európe a na poskytnutie spoločného „jazyka“ pre nadnárodnú výmenu informácií o bezdomovectve. ETHOS klasifikuje životné situácie, ktoré predstavujú formy bezdomovectva a vylúčenia z bývania, a to:
- stav bez prístrešia (bez akéhokoľvek prístrešia, spanie na ulici),
 - stav bez bývania (s miestom na spanie, ale len dočasne v zariadeniach alebo prístreškoch),
 - neisté bývanie (ohrozenie vážnym vylúčením z dôvodu neistého nájmu, vyst'ahovania, domáceho násilia, dočasného bývania u rodiny/priateľov),
 - bývanie v nevyhovujúcich podmienkach (v dočasnom alebo neštandardnom obydli, v nevhodnom bývaní, v extrémne preplnenom obydli),

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE

PREDMET ÚPRAVY

1. Bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne právomoci členských štátov, sa v tomto odporúčaní uvádzajú usmernenia týkajúce sa boja proti sociálnemu vylúčeniu, a to najmä:
 - a) o podpore členských štátov pri predchádzaní vylúčeniu z bývania, a najmä bezdomovectvu, a pri jeho riešení;
 - b) o podpore navrhovania, vykonávania a zlepšovania národných, regionálnych a miestnych strategických rámcov založených na integrovaných politikách zameraných na človeka a bývanie.

VYMEDZENIE POJMOV

2. Na účely tohto odporúčania sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:
 - a) „vylúčenie z bývania“ sú situácie, v ktorých jednotlivci alebo domácnosti nemajú prístup k vyhovujúcemu a/alebo bezpečnému bývaniu. Týka sa najmä ľudí bez domova (t. j. bez prístrešia alebo bez bývania) a tých, ktorí nedobrovoľne žijú v neistej bytovej situácii, napríklad v nevyhovujúcom alebo neistom bývaní;
 - b) „núdzové ubytovanie“ je ubytovanie, ako napríklad nocľahárne, ktorého primárnym účelom je riešiť naliehavú potrebu prístrešia a prístupu k základnému vybaveniu;
 - c) „dočasné ubytovanie“ je časovo obmedzené bývanie, ktoré sa poskytuje, kým sa hľadá riešenie dlhodobého a bezpečného bývania;
 - d) „prístupy zamerané na bývanie“ sú modely politiky a poskytovania služieb, pri ktorých sa uprednostňuje poskytovanie rýchleho prístupu k vyhovujúcemu, cenovo dostupnému a dlhodobému a bezpečnému bývaniu a ktoré sú v prípade potreby doplnené integrovanými podpornými službami zameranými na človeka, ktoré majú za cieľ stabilitu bývania a sociálne začlenenie, ako je napríklad prístup „Housing First“ (bývanie na prvom mieste).

PRIEREZOVÉ ODPORÚČANIA

3. Členským štátom sa odporúča:

- a) prijať alebo zrevidovať existujúce národné a regionálne strategické rámce boja proti vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu alebo na nich budovať na základe politík zameraných na človeka a bývanie a integrovaných politík v súlade s týmto odporúčaním s cieľom posilniť úsilie o odstránenie bezdomovectva v Európskej únii. Malo by sa to uskutočniť so zapojením a účasťou regionálnych a miestnych orgánov a ďalšími príslušnými partnermi pri rešpektovaní rozdelenia právomocí v rámci členských štátov;
- b) vymedziť, s ohľadom na vnútroštátny kontext, neistú bytovú situáciu, najmä s prihliadnutím na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia;
- c) vypracovať prispôsobené opatrenia na boj proti vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu a prijať prístup zameraný na človeka a bývanie, ktorý bude vo vhodných prípadoch vychádzať zo zásad prístupu „bývanie na prvom mieste“ a Nového európskeho Bauhausu vrátane participatívneho, inkluzívneho a miestne orientovaného dizajnu, spolu s poskytovaním integrovaných služieb, ako je sociálna pomoc, zdravotná starostlivosť, dlhodobá starostlivosť a aktivácia na trhu práce, v kombinácii s pomocou pri bývaní;
- d) stanoviť relevantné, časovo ohraničené, dosiahnuteľné a merateľné ciele v súlade s Lisabonskou deklaráciou vrátane týchto cieľov:
 - i) každá osoba, ktorá prespáva na ulici (osoby zažívajúce „primárne bezdomovectvo“²⁷, ktoré spia na ulici bez toho, aby našli prístrešie v akomkoľvek obydlí), dostane ponuku núdzového ubytovania;

²⁷ Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2017/543 z 22. marca 2017, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 763/2008 o sčítaní obyvateľov, domov a bytov, pokiaľ ide o technické špecifikácie tém a ich členení (Ú. v. EÚ L 78, 23.3.2017, s. 13).

- ii) ľudia žijúci v núdzovom alebo dočasnom ubytovaní (osoby zažívajúce „sekundárne bezdomovectvo“) alebo osoby prepustené z akéhokoľvek zariadenia dostanú účinnú podporu, aby mali čo najskôr prístup k riešeniam dlhodobého a bezpečného bývania.

IDENTIFIKÁCIA ĽUDÍ, KTORÍ ČELIA VYLÚČENIU Z BÝVANIA ALEBO KTORÝM TAKÉTO VYLÚČENIE HROZÍ

4. Členským štátom sa odporúča:

- a) posilniť zber údajov a mechanizmy trvalého monitorovania týkajúce sa ťažko dostupných skupín vrátane ľudí bez domova a bez toho, aby došlo k nadmernej administratívnej záťaži, získavať pravidelné, komplexné, porovnateľné údaje, ktoré budú podľa možností bez neprimeraného zaťaženia a nákladov pre členské štáty obsahovať rozčlenené štatistiky o vylúčení z bývania a bezdomovectve na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, pričom sa dodržia pravidiel ochrany údajov a podľa možnosti sa využijú existujúce zdroje údajov;
- b) zosúladiť kritériá na identifikáciu ľudí, ktorí sú vylúčení z bývania alebo ktorým takéto vylúčenie hrozí, v rámci príslušných služieb, ako sú sociálne služby, služby v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, spravodlivosti a ochrany detí, a vybudovať rýchlu, účinnú a včasnú výmenu informácií medzi týmito službami;
- c) zvážiť vytvorenie alebo zlepšenie systémov včasného varovania s cieľom identifikovať domácnosti, ktorým hrozí vylúčenie z bývania, a zabezpečiť včasnú osvetu a preventívnu podporu; kvantifikovať a posúdiť potreby bývania ľudí bez domova a osôb v neistej bytovej situácii; vypracovať prispôbené stratégie identifikácie osôb, ktoré sú často nedostatočne započítané alebo skryté.

PREDCHÁDZANIE VYLÚČENIU Z BÝVANIA

5. Členským štátom sa odporúča:

- a) podporovať vo svojich strategických rámcoch osoby, ktorým hrozí vylúčenie z bývania, aby si mohli udržať vyhovujúce bývanie, a to prostredníctvom cielených opatrení, ako je poradenstvo zamerané na dlhy a bývanie, systémy včasného varovania, pomoc v oblasti prenájmu v núdzových situáciách, mediácia a iné zmierňujúce opatrenia, ako je riešenie energetickej chudoby. Zabezpečiť dostupnosť prispôsobeného bývania, ako aj prístupnosť a primerané úpravy pre osoby so zdravotným postihnutím alebo s potrebou dlhodobej starostlivosti a zároveň zabrániť neprimeranej záťaži pre odvetvie výstavby a obnovy;
- b) zabezpečiť včasný a účinný prístup k informáciám, najmä pre osoby ohrozené vylúčením z bývania, o dostupnom bývaní, sociálnych opatreniach a opatreniach na podporu príjmu a pomoci v prípade bezdomovectva, a to aj poskytovaním informácií v prístupných formátoch, a zväžiť vykonávanie osvetovej činnosti s cieľom zvýšiť uplatňovanie nárokov;
- c) pravidelne monitorovať a v prípade potreby posudzovať primeranosť podpory príjmu vrátane príspevkov na bývanie vo vzťahu k nákladom na bývanie, napríklad pomocou mechanizmov úprav reagujúcich na vývoj nákladov. Pri posudzovaní primeranosti je potrebné vziať do úvahy potrebu vyhnúť sa pasciam chudoby;
- d) v relevantných prípadoch zaviesť mechanizmy na predchádzanie vyst'ahovaniu prostredníctvom včasných a systematických intervencií sociálnych služieb, príslušných súdnych orgánov a iných súvisiacich služieb. Takéto opatrenia môžu zahŕňať intenzívnu podporu osobám, ktorým hrozí vyst'ahovanie, pri správe nedoplatkov na nájomnom, a ak sa vyst'ahovaniu nemožno vyhnúť, aktívnu pomoc pri nájdení alternatívneho riešenia v podobe náhradného bývania prispôsobeného potrebám dotknutej osoby alebo domácnosti;

- e) posilniť preventívne a ochranné opatrenia v súvislosti s núteným vyst'ahovaním, najmä v prípade rodín s deťmi, s osobitným dôrazom na domácnosti s jedným rodičom. Členské štáty by mali zabezpečiť transparentné a včasné postupy, pri ktorých sa rešpektuje proporcionalita, riadny proces a účinné prostriedky nápravy a zároveň sa rešpektujú práva prenajímateľov;
- f) zabezpečiť, aby žiadnemu dieťaťu nechýbalo vyhovujúce bývanie, pričom sa v prípade potreby zaručí včasné a vhodné alternatívne ubytovanie a zároveň sa zachová celistvosť rodiny v najlepšom záujme dieťaťa;
- g) zabezpečiť, aby žiadne dieťa ani mladý dospelý neopustili ústavnú starostlivosť alebo starostlivosť v rodinnom prostredí bez vyhovujúceho bývania, komplexných podporných služieb vrátane finančnej podpory a prípravných programov na pomoc pri odchode zo systému starostlivosti;
- h) zaviesť včasné preventívne poradenstvo vo vzdelávacích zariadeniach, ktoré vo vhodných prípadoch vychádza z existujúcich poradenských služieb v oblasti vzdelávania, ako aj v pracovnom alebo mládežníckom inštitucionálnom prostredí, s cieľom pomôcť odhaliť ťažkosti, predchádzať predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a uľahčiť vhodné nasmerovanie na príslušné služby a predchádzať vylúčeniu detí a mladých ľudí z bývania;
- i) sprístupniť poradenstvo a sociálnu podporu starším osobám a osobám so zdravotným postihnutím s cieľom predchádzať vylúčeniu z bývania;
- j) zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie s ľuďmi ohrozenými diskrimináciou, pokiaľ ide o prístup k vyhovujúcemu bývaniu a základným službám vo všetkých typoch bývania;
- k) poskytovať včasnú a personalizovanú podporu ľuďom, ktorí odchádzajú zo zariadení, ako sú väznice, nemocnice, prijímacie centrá pre žiadateľov o medzinárodnú ochranu a zariadenia starostlivosti, s cieľom zabezpečiť dlhodobé bývanie. Patria sem osoby so značnými potrebami v oblasti duševného zdravia, zneužívania návykových látok alebo dlhodobej starostlivosti. Členské štáty by na tento účel mohli podporovať medziodvetvové protokoly o prepúšťaní osôb zo zariadení, do ktorých by boli zapojené príslušné verejné orgány a príslušní poskytovatelia služieb, a posilnené podporné opatrenia zamerané na predchádzanie akémukoľvek narušeniu postupov starostlivosti.

PODPORA ĽUDÍ BEZ DOMOVA

6. S cieľom skrátiť čas, počas ktorého sú ľudia bez domova alebo musia využívať núdzové alebo dočasné ubytovanie, sa členským štátom odporúča, aby poskytovali integrovanú a dostupnú podporu zameranú na človeka prostredníctvom:
- a) prístupných a inkluzívnych systémov podpory vrátane napríklad posúdenia individuálnych potrieb, prispôbených plánov podpory, osobitných podporných funkcií (ako sú manažéri prípadov a poradcovia v oblasti bývania) a sledovania prípadov pre najzložitejšie prípady; terénnych a komunitných multidisciplinárnych tímov zahŕňajúcich zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov v oblasti poskytovania inej starostlivosti, sociálnych pracovníkov a potravinové banky. Osvetové tímy by mohli poskytovať aj informácie a usmernenia s cieľom pomôcť pri prístupe k právam, základným službám, registrácii občanov a dokumentácii, vzdelávaniu a integrácii do trhu práce;
 - b) zabezpečenia toho, aby sa pri všetkých opatreniach v oblasti verejného poriadku týkajúcich sa verejných priestorov rešpektovala dôstojnosť a základné práva ľudí bez domova;
 - c) noriem zabezpečujúcich konzistentné a vysokokvalitné podporné služby vrátane osobitnej podpory pre deti;
 - d) prístupu jednotného kontaktného miesta s včasným a zjednodušeným postupovaním príslušným agentúram sociálneho zabezpečenia, ako aj prostredníctvom sociálnej pomoci a ľahko dostupných sociálnych a zdravotníckych služieb;
 - e) podporných systémov, ktoré pomáhajú predchádzať zbytočnému rozdeleniu rodiny v najlepšom záujme dieťaťa a zabezpečujú, aby žiadne dieťa nezostalo bez prístrešia alebo v núdzovom prístreší, dočasnom ubytovaní alebo v iných situáciách bez bývania;
 - f) aktívnej podpory zamestnanosti, a to aj uľahčením registrácie v službách zamestnanosti, a rozvoja personalizovaných ciest k zamestnaniu, sociálnej podpory a podpory udržania pracovných miest, ako aj podpory pre zamestnávateľov;

- g) zabezpečenia toho, aby ľudia bez domova boli informovaní o svojich právach podľa právnych predpisov Únie²⁸ na zriadenie a používanie platobného účtu so základnými funkciami v úverových inštitúciách nachádzajúcich sa na mieste ich pohybu bez ohľadu na to, či majú trvalú adresu;
- h) rozšírenia prístupu k stabilným riešeniam v oblasti bývania pre ľudí bez domova vrátane rodín s deťmi, prostredníctvom spolupráce s poskytovateľmi bývania, sociálnymi nájomnými agentúrami a s inkluzívnymi pridel'ovacími mechanizmami a prostredníctvom družstevných a komunitných modelov sprevádzaných vhodnými podpornými službami a podporou koordinácie medzi komunitnými organizáciami a agentúrami verejných služieb s cieľom predchádzať prerušeniu podpory po zabezpečení bývania;
- i) zabezpečenia toho, aby núdzové a dočasné ubytovanie vrátane rodovo segregovaného ubytovania bolo dostupné, bezpečné, prístupné a poskytovalo primeranú podporu a splňalo potreby všetkých ľudí bez domova vrátane rodín s deťmi a obetí domáceho a sexuálneho násillia, a zároveň ich podporou pri prechode na stabilné bývanie;
- j) uznania a podpory úlohy ľudí, ktorí zažili bezdomovecťo, pri zlepšovaní dôvery, prístupu a účinnosti podporných služieb, ako aj opatrení uľahčujúcich prístup k sociálnemu začleneniu a bývaniu;
- k) opatrení na predchádzanie stigmatizácii a diskriminačným praktikám v prístupe k bývaniu a ich riešenia, ako sú transparentné kritériá pre čakacie zoznamy na sociálne bývanie, školenie proti zaujatosti pre pracovníkov v oblasti bývania a podporné služby pre nájomníkov, ktorí čelia diskriminácii;

²⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/92/EÚ z 23. júla 2014 o porovnateľnosti poplatkov za platobné účty, o presune platobných účtov a o prístupe k platobným účtom so základnými funkciami (Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014, s. 214).

- l) posilnenia osvetových služieb sociálnej podpory a koordinácie medzi komunitnými a verejnými službami pre ľudí žijúcich v neformálnych osadách s cieľom zlepšiť prístup k stabilnému a bezpečnému bývaniu.

PRÍSTUP K VYHOVUJÚCIM A BEZPEČNÝM RIEŠENIAM V OBLASTI BÝVANIA

7. Členským štátom sa odporúča, aby zvýšili ponuku sociálneho a cenovo dostupného bývania v reakcii na demografické potreby, miestny nedostatok a územné rozdiely, a to najmä:
 - a) propagovaním podmienok dlhodobého prenájmu pre súkromných prenajímateľov a nájomcov prostredníctvom:
 - zabezpečenia právneho rámca, ktorý uľahčí bezpečné a dobre fungujúce využívanie dlhodobých nájomných zmlúv,
 - vo vhodných prípadoch umožnenia cieleného využívania primeraných finančných stimulov pre prenajímateľov, aby ponúkali dlhodobé, cenovo dostupné a bezpečné riešenia v oblasti bývania, najmä pre rodiny s deťmi a mladých ľudí,
 - zlepšenia právnej zrozumiteľnosti a efektívnosti príslušných postupov vystaňovania a
 - vyváženia dlhodobého nájomného bytového fondu využitého na účely krátkodobého prenájmu v náležite odôvodnených prípadoch;
 - b) zabezpečením toho, aby opatrenia v oblasti obnovy, energetickej efektívnosti a obnovy štvrtí zahŕňali sociálne záruky na predchádzanie vysídľovaniu;
 - c) stimulovaním používania verejných aj súkromných investícií na novopostavené budovy, obnovu alebo zmenu účelu existujúcich budov s cieľom rozšíriť sociálny a cenovo dostupný bytový fond;
 - d) umožnením a podporou modelov bývania zameraných na cenovú dostupnosť vrátane sociálneho a nájomného bývania, bytových družstiev, bytových združení s obmedzeným ziskom, komunitných pozemkových trustov, ako aj sociálnych nájomných agentúr a iných prístupov s obmedzeným ziskom alebo neziskových prístupov;

- e) podporou a rozširovaním inovatívnych koncepcií spolužitia, ako sú spoločné obytné priestory, klastrové bývanie, spoločné bývanie a medzigeneračné bývanie, v relevantných prípadoch aj so spoločnými zariadeniami a podpornými službami; a uľahčením modelov dočasného a prechodného bývania pre študentov a mladých ľudí, napríklad párovania študentov s obyvateľmi, ktorí žijú v nedostatočne využívaných obydliach;
- f) zvážením spôsobov zlepšenia národných, regionálnych a miestnych postupov plánovania a vydávania povolení v záujme rýchlejšej výstavby bývania bez toho, aby sa ohrozili normy udržateľnosti alebo kvalita bývania, a zároveň presadzovaním sociálneho začlenenia a územnej súdržnosti a znížením administratívnych prekážok, ktoré majú vplyv na poskytovateľov stavebných služieb, pričom sa tam, kde je to potrebné, podporuje včasné poskytovanie nového sociálneho a cenovo dostupného bývania, napríklad využívaním a mobilizáciou pozemkov vo verejnom vlastníctve, pri súčasnom zabezpečení dobrého prepojenia so základnými sociálno-ekonomickými službami a činnosťami;
- g) zvýšením efektívneho využívania existujúceho bytového fondu, najmä uľahčením zmeny účelu, obnovy a opätovného využívania existujúcich budov a mobilizáciou voľných obydli a verejných nehnuteľností, čím sa v čo najväčšej miere obmedzí zbytočná demolácia, a zároveň podporou opatrení zameraných na zníženie preplnenosti a zlepšenie kvality bývania;
- h) zlepšením dostupnosti prístrešia a prechodného bývania a prístupu k nim, kým nebudú k dispozícii riešenia pre dlhodobé a stabilné bývanie;
- i) zohľadnením vplyvov udalostí súvisiacich s klímou na ponuku bývania, a to aj v najvzdialenejších regiónoch;
- j) vyčlenením stanoveného podielu nových projektov bývania na sociálne a cenovo dostupné bývanie, ktoré odráža miestne potreby v oblasti bývania.

8. Okrem úsilia o zvýšenie ponuky bývania sa členským štátom odporúča, aby vo svojich národných stratégiách zaviedli primerané, predvídateľné a udržateľné rámce financovania a investícií. Členským štátom sa takisto odporúča, aby v plnej miere využívali dostupné finančné prostriedky EÚ a jej nástroje financovania vrátane budúcej celoeurópskej investičnej platformy pre cenovo dostupné a udržateľné bývanie oznámenej v Európskom pláne pre cenovo dostupné bývanie²⁹. Tieto opatrenia môžu pomôcť optimalizovať využívanie národných zdrojov a zdrojov Únie a rozšíriť dlhodobé, inkluzívne a cenovo dostupné riešenia v oblasti bývania, a to aj prostredníctvom:
- a) zosúladenia a koordinácie zdrojov v rámci politík v oblasti bývania, sociálneho začlenenia, zamestnanosti, vzdelávania, zdravia, dlhodobej starostlivosti, obnovy miest a renovácie s cieľom zvýšiť súdržnosť a vplyv politík;
 - b) zabezpečenia toho, aby verejne podporované opatrenia vo vhodných prípadoch zahŕňali jasné podmienky týkajúce sa cenovej dostupnosti, prístupnosti, udržateľnosti a inkluzívneho pridelovania bývania a prepojenia na komunitné služby;
 - c) zavádzania inovatívnych modelov financovania, ako sú revolvingové fondy, investičné fondy s vplyvom, kombinované financovanie a verejné záruky vrátane modelov nájomného založených na nákladoch a požiadaviek na reinvestície, s cieľom podporiť dlhodobú cenovú dostupnosť ponuky bývania a mobilizovať verejný aj súkromný kapitál na cenovo dostupné a sociálne bývanie;
 - d) odrádzania od škodlivého špekulatívneho správania na trhu s bývaním, napríklad navrhovaním účinných daňových politík a zlepšovaním transparentnosti trhu;
 - e) podpory rozvoja projektov a technickej pomoci pre miestne a regionálne orgány, organizácie sociálneho hospodárstva a poskytovateľov bývania s obmedzeným ziskom alebo neziskových poskytovateľov bývania;

²⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov (COM/2025/1025 final):Európsky plán pre cenovo dostupné bývanie.

- f) propagovania verejno-súkromných partnerstiev, a to aj s miestnymi orgánmi, inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a inštitúcií odbornej prípravy, zamestnávateľmi, poskytovateľmi bývania a organizáciami sociálneho hospodárstva s cieľom zabezpečiť sociálne a cenovo dostupné bývanie vrátane projektov bývania pre študentov, ako aj pre štážistov a učňov, a bývania na zmiešané použitie;
- g) zvýšenia investícií na podporu výstavby a obnovy cenovo dostupného a sociálneho bývania, a to aj prostredníctvom využívania finančných nástrojov a kombinovaného financovania v rámci súčasnej politiky súdržnosti, pričom sa využijú flexibility ponúkané v rámci jej strednodobého preskúmania³⁰, s cieľom prerozdeliť finančné prostriedky EÚ na cenovo dostupné bývanie; a využitia revidovaných pravidiel štátnej pomoci v oblasti služieb všeobecného hospodárskeho záujmu³¹, ktoré obsahujú osobitné kategórie pre sociálne aj cenovo dostupné bývanie.

9. Členským štátom sa odporúča, aby podporovali ľudí, ktorí sú vylúčení z bývania, pri prístupe k stabilnému bývaniu a jeho udržaní prostredníctvom:

- a) podpory prístupu k dlhodobému a bezpečnému bývaniu v súlade s prístupom zameraným na bývanie, napríklad modelom „bývanie na prvom mieste“, trvalého financovania a medziodvetvovej koordinácie opatrení;
- b) zavedenia primeraných a vhodných integrovaných podporných služieb zameraných nielen na prechod na vyhovujúce a bezpečné bývanie, ale aj na jeho udržanie. Tieto služby by mohli zahŕňať napríklad podporu pri hľadaní bývania, zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu a podporu pri prístupe k zamestnaniu a jeho udržaní, finančnú a právnu pomoc, školenie v oblasti životných zručností a následnú podporu s cieľom predchádzať tomu, aby boli jednotlivci opäť vystavení vylúčeniu z bývania;

³⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady 2025/1914 z 18. septembra 2025, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania (Ú. v. EÚ L, 2025/1914, 19.9.2025).

³¹ [Rozhodnutie Komisie \(EÚ\) 2025/2630 zo 16. decembra 2025 o uplatňovaní článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu a ktorým sa zrušuje rozhodnutie 2012/21/EÚ \(Ú. v. EÚ L, 2025/2630, 19.12.2025\).](#)

- c) zvýšenia dostupnosti vyhovujúcich riešení v oblasti bývania pre ľudí, ktorí sú vylúčení z bývania, najmä rodičov s deťmi, a zabezpečenia, aby boli zohľadnení a uprednostňovaní v mechanizmoch pridelovania sociálneho bývania;
 - d) podpory prístupu k primeranej finančnej podpore, ako sú záruky na nájomné, nízkoúročené úvery a príspevky na bývanie, spolu s dostupnými informáciami o tom, ako takúto podporu získať a dosiahnuť potrebnú finančnú gramotnosť.
10. Členským štátom sa odporúča, aby zaviedli cielené opatrenia na podporu mladých ľudí s nízkymi príjmami vrátane študentov, ktorí čelia vylúčeniu z bývania, ktoré môže pôsobiť ako prekážka prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu, odbornému vzdelávaniu a príprave, ako aj stážam alebo programom učňovskej prípravy a ich ukončenia. Tieto opatrenia by mohli zahŕňať:
- a) vytváranie a využívanie účinných sietí prepájajúcich služby starostlivosti o mládež so všeobecnými službami sociálnej starostlivosti s cieľom pomôcť mladým ľuďom nájsť vyhovujúce riešenia v oblasti bývania, ktoré zodpovedajú ich rodinným a vzdelávacím potrebám, ako aj ich potrebám v oblasti zamestnanosti;
 - b) zvýšenie ponuky cenovo dostupného bývania pre študentov v blízkosti zariadení vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj pre študentov zúčastňujúcich sa na výmenách v rámci študijnej mobility alebo na stážach v zahraničí;
 - c) poskytovanie dostupných usmernení a praktickej podpory s cieľom poskytovať poradenstvo a pomoc jednotlivcom, pokiaľ ide o nájomné práva a administratívne postupy, a to aj prostredníctvom poradenských centier vo vzdelávacích inštitúciách;
 - d) poskytovanie fiškálnych a finančných opatrení vrátane nízkoúročených úverov s cieľom pomôcť študentom a mladým ľuďom, ktorí disponujú obmedzenými finančnými prostriedkami, zabezpečiť si bývanie;
 - e) prijatie cielených opatrení na zlepšenie prístupu k vyhovujúcemu a cenovo dostupnému bývaniu pre mladých ľudí, ktorým hrozí vylúčenie z bývania a ktorí žijú vo vidieckych, vzdialených a znevýhodnených oblastiach.

11. Členským štátom sa odporúča, aby vo svojich národných strategických rámcoch kombinovali politiky zamerané na človeka s miestne orientovanými politikami (ako je územné plánovanie a obnova miest, miestny hospodársky rozvoj a dopravné politiky) s cieľom zabrániť nesúladu medzi pracovnými príležitosťami a cenovo dostupným bývaním, najmä v oblastiach, kde sú voľné pracovné miesta.
12. Členským štátom sa odporúča, aby prijali opatrenia na podporu úprav bývania pre osoby so zdravotným postihnutím a starších ľudí s potrebou dlhodobej starostlivosti, najmä tých, ktorí sú ohrození chudobou. To by im malo umožniť žiť vo svojich domovoch čo najdlhšie a zabrániť vylúčeniu z bývania. Tieto opatrenia by mali byť navrhnuté tak, aby sa zabránilo neprimeranej záťaži súvisiacej s výstavbou a obnovou. Takéto opatrenia podporujú nezávislý život a začlenenie do komunity a zabraňujú vytváraniu segregácie v oblasti bývania.

MONITOROVANIE, HODNOTENIE A RIADENIE

13. Členským štátom sa odporúča, aby:
 - a) zaviedli cielené a primerané mechanizmy monitorovania a hodnotenia založené na ukazovateľoch výsledkov s cieľom posúdiť účinnosť svojich stratégií boja proti vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu a v prípade potreby a bez zvýšenia administratívnej záťaže zabezpečili úpravy politiky;
 - b) každých päť rokov predložili Komisii správu o výsledkoch svojich národných monitorovacích činností a o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní tohto odporúčania, a pri tom využili podľa možnosti existujúce mechanizmy podávania správ;
 - c) zabezpečili účinné viacúrovňové riadenie a koordináciu medzi národnými, regionálnymi a miestnymi orgánmi a spoluprácu s príslušnými zainteresovanými stranami vrátane univerzít, poskytovateľov odborného vzdelávania a prípravy, miestnych zamestnávateľov, občianskej spoločnosti a s organizáciami sociálneho hospodárstva a poskytovateľov bývania;

- d) zjednodušili právne a administratívne rámce s cieľom znížiť administratívnu záťaž a zabezpečiť včasný a zjednodušený prístup k bývaniu a súvisiacim sociálnym, zdravotníckym, vzdelávacím, zamestnaneckým a komunitným podporným službám;
- e) posilnili kapacitu a kvalitu služieb určených na podporu ľudí, ktorí sú vylúčení z bývania, a to aj prostredníctvom odbornej prípravy, jasného rozdelenia povinností a primeraných zdrojov pre zamestnancov poskytujúcich tieto služby;
- f) pri navrhovaní, vykonávaní a hodnotení politík na predchádzanie vylúčeniu z bývania a bezdomovectvu a na ich zníženie zabezpečili zmysluplné zapojenie osôb, ktoré zažili vylúčenie z bývania a bezdomovectvo, organizácií občianskej spoločnosti a organizácií sociálneho hospodárstva, najmä na miestnej úrovni;
- g) pokračovali v spolupráci s ostatnými členskými štátmi, ako aj so súkromnými a verejnými zainteresovanými stranami na rôznych úrovniach s cieľom podporiť výmenu poznatkov, propagovať vzájomné učenie, konzistentné poskytovanie služieb, výmenu najlepších postupov, účinné navrhovanie a vykonávanie politík v oblasti vylúčenia z bývania;
- h) aktívne prispievali k práci európskej platformy na boj proti bezdomovectvu ako kľúčového fóra pre koordináciu, výmenu a spoluprácu medzi členskými štátmi, regionálnymi a miestnymi orgánmi, Európskou komisiou, Európskym parlamentom, Európskym výborom regiónov, Európskym hospodárskym a sociálnym výborom a inými príslušnými zainteresovanými stranami, a to aj prostredníctvom výmeny poznatkov, zhromažďovania a analýza dôkazov, koordinácie politík, vzájomného učenia a uľahčovania prístupu k financovaniu a v súčinnosti s prácou Výboru pre sociálnu ochranu a pracovnými okruhmi Európskej aliancie pre bývanie;
- i) podporovali zapojenie sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu v boji proti vylúčeniu z bývania, s cieľom zabezpečiť, aby politiky EÚ odrážali realitu v praxi, a to aj prostredníctvom zapojenia ľudí, ktorí zažili vylúčenie z bývania.

14. Rada víta zámer Komisie:

- a) uľahčovať a podporovať činnosť európskej platformy na boj proti bezdomovectvu a uľahčovať:
 - i) pri vypracúvaní viacročných pracovných programov na podporu členských štátov pri vykonávaní opatrení stanovených v tomto odporúčaní;
 - ii) s cieľom pokračovania v jej činnostiach vzájomného učenia;
- b) preskúmať pokrok dosiahnutý pri vykonávaní tohto odporúčania a na základe správ členských štátov podať Rade správu päť rokov po jeho prijatí;
- c) posilniť úsilie o zvyšovanie informovanosti a komunikačné úsilie a zintenzívniť šírenie výsledkov a príkladov osvedčených postupov, a to aj pokiaľ ide o využívanie finančných prostriedkov EÚ na riešenie problematiky boj proti vylúčeniu z bývania, na úrovni Únie a medzi členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami.

V Bruseli

*Za Radu
predseda/predsedníčka*